

8. Влада в Україні: шляхи до ефективності. Всеукраїнський форум учених-правознавців / Відп. ред. О. Д. Святоцький. – К.: Ін Юре, 2010. – С. 56.
9. Шаповал В. Форма державного правління як конституційний *modus vivendi* сучасної держави / В. Шаповал // Право України. – 2009. – № 10. – С. 38.

Телем І. В., ПНПУ ім. К. Д. Ушинського

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА: ЛІБЕРАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ДЛЯ УКРАЇНИ

В статті аналізується ефективність функціонування отечественной управленческой структури, и как наиболее оптимальный вариант предлагается и обосновывается либеральный проект функционирования политической системы с учетом реальных показателей экономического, политического и гуманитарного развития страны его успешной реализации.

In the article analyzed evection functioning of domestic administrative structure, and as the most optimum variant is offered and grounded liberal project of functioning of the political system taking into account the real indexes of economic, political and humanitarian development of country of his successful realization.

Майже двадцятирічний період існування української держави характеризується постійним відтворенням кризових ситуацій у функціонуванні її управлінських інститутів, наявністю сталого тренду "Конституційних циклів" перерозподілу повноважень між гілками влади в цілому та їхніми окремими структурними елементами зокрема. Враховуючи особливі – організаційно-контрольні та регулятивні – функції, що їх повинна виконувати модерна політична система, зазначені "негаразди" її українського інваріанту не можуть бути інтерпретовані як виключно ендогенні проблеми цілком незалежної оленіці суспільного життя, адже сморід негативно впливають на спрямованість та зміст всіх без винятку процесів, що розгортаються в економічній, культурній, духовній та багатьох інших підсистемах вітчизняного соціуму. Велика ресурсна витратність української політичної системи в порівнянні з її невисокою ефективністю обумовлюють актуальність винайдення дієвих рецептів підвищення коефіцієнту корисної дії вітчизняних управлінських структур. Природними кроками для вирішення цього завдання слід вважати ретельний аналіз та творче застосування в специфічних національних умовах досвіду інших країн,

що спромоглися виробити оригінальні алгоритми функціонування власних управлінських систем. У цьому сенсі, найбільш привабливим є саме ліберальний проект облаштування політичної системи суспільства з огляду на реальні показники економічного, політичного та гуманітарного розвитку країн його успішної реалізації.

Об'єктом пропонованої статті слід вважати політичну систему суспільства, яка функціонує в реальному просторово-часовому континумі, орієнтуючись на основні парадигмальні постулати лібералізму.

Предметом дослідження постає визначення внутрішнього змісту ліберального проекту облаштування політичної системи та специфіка його адаптації до різноманітних викликів соціального середовища.

Процес визначення основних концептуальних параметрів ліберальної моделі організації діяльності держави глибоко укорінений в історії формування модерної європейської політичної свідомості. Недаремно французький дослідник П. Манан вважає, що ліберальний проект є, перш за все, "історією зусиль і поступу людини, або спробою. цілком "раціонально" та "свідомо" будувати легітимний політичний порядок". Саме цей зв'язок з ментальними та культурними особливостями еволюції європейських політичних спільнот і спричинив значний науковий інтерес до лібералізму з боку представників різноманітних напрямків сучасного суспільствознавства. В пізнанні сутності згаданого ліберального проекту особливе евристичне значення мають наукові дослідження таких західних вчених, як Т. Аллан, Дж. Гелбрейт, П. Манан, М. Олсон, Ф. Фукуяма та інших.

Російська історіографія також приділяє значну увагу дослідженню специфіки адаптації ліберальної моделі політичної системи до унікальних національних розумів "власного" посткомуністичного соціуму. Тут слід особливо виділити дослідження Н. Генова, М. Делягіна, Л. Зотової, Би. Капустіна, Ст Нерсесянца.

Серед вітчизняних дослідників центральної проблеми пропонованої статті слід назвати О. Бабкіну, Л. Галаган, Ст Карасьова, М. Кармазіну, М. Розумного та ряд інших.

Незважаючи на значний інтерес світової наукової спільноти до проблем лібералізму, у вітчизняній науковій традиції вкоренилося здебільшого помилкове тлумачення цього феномену виключно як різновиду політичної ідеології, який обстоює цінності індивідуалізму, ринкової економіки і, що найчастіше тиражується в багатьох довідкових виданнях, – "мінімальної" держави. Доказом такої, далеко не бездоганної, позиції найчастіше постають посилення на твори ранніх ідеологів Англо-американського лібералізму на зразок

Т. Джефферсона з його відомим висловом: "Тій уряд є найкращім, що управляє найменше" [Цит. за: 2, с. 266]. Натомість, більш ретельний аналіз основних постулатів теорії лібералізму, здійснений з урахуванням її еволюції, доводити доцільність більш широкого розуміння цього феномену соціальної філософії та різновиду політичної практики. Згідно з пропонуваним альтернативним тлумаченням, лібералізм – це: "узагальнена картина світу, яка включає також релігію, культуру та моральні цінності, що знаходяться в основі будь-якого суспільства" [13, с. 10]. За великим рахунком, йдеться про повноцінний політико-антропологічний проект облаштування соціального буття, характерними рисом якого є наступні:

1. Схильність до соціального і, врешті – рещт, політичного інжинірингу, яка бути схожим від висхідної недовіри ліберальних філософів XVII ст. до "природного стану" людини та бажання подолати його шляхом винайдення гідної альтернативи. Це бажання "сконструювати" соціальність на протигагу "Спонтанній природі" можна знайти, зокрема і у твердженні Т. Гоббса про тих, що природа не є доброю, що життя згідно з нею за своєю суттю є примноженням всіх видів зла, та його заклику до "зцілення мистецтвом" [7, с. 51]. Таким самим штучним, "неприродним" способом повинна вирішуватися, з точки зору лібералів і споконвічна проблема людської нерівності. Добрі усвідомлюючи, що "рівність всіх перед законом" є лише сурогатом "справжнього" егалітаризму, прихильники ліберального проекту вдаються до "мистецтва" побудови соціальної ієрархії та наділення привілеями окремих осіб чи певних груп за рахунок інших. При цьому, весь процес побудований як інституційна угода, в основі якої знаходиться необхідність досягнення "суспільного блага", зміст якого визначається загальним консенсусом, укладеним під година заснування політичної спільноти [8, с. 172].

2. Поміркованій етатизм. Попри поширену в науковому дискурсі точку зору про споконвічну зневагу лібералів до держави, автор статті переконаний в зворотному. Держава для ліберала має найвищу цінність. Адже лише вона постає як єдиний дієвий механізм, за допомогою якого й вдається подолати тій "природний стан", в якому принципово неможливо реалізувати та захистити право власності. Як зазначав один з фундаторів раннього лібералізму Дж. Локк: "Великою та основною метою об'єднання людей в державу і передачі ними собі під владу уряду є збереження їхньої власності" [6, с. 188]. Без перебільшення можна стверджувати, що сама ідея політичної системи суспільства на чудасій міцно пов'язана з імперативами ліберального вчення про

підпорядкування ірраціональної природи (у тому числі, й людської) раціональній соціальності за допомогою тієї – таки держави. Тому класичне визначення політичної системи суспільства, запропоноване свого годині Д. Истоном (сукупність всіх інтеракцій, за допомогою яких цінності авторитарним шляхом привносяться в суспільство), є суто "ліберальним" за своїм сенсом [3, с. 199]. Поміркованій етатизм лібералів проявився і у визнанні ними особливих кібернетичних характеристик центрального елемента політичної системи – держави. На відміну від марксистської доктрини "Безсилля політики" та первинності економіки, ліберали наголошували й наголошують на тому, що політична влада, сконцентрована в державі, може контролювати економічну міць, що, в свою чергу, призводить до безпрецедентного розширення сфери політичної діяльності.

3. Легітимність правління та суверенітет суб'єктів влади. Деручи забезпечується шляхом реалізації чітко виписаних прав для всіх щодо володіння приватною власністю і гарантування виконання контрактів (конституціоналізм). У умовах широкомасштабної (large scale) політичної спільноти, механізми гарантування виконання соціальних контрактів і захисту власності передбачають наявність уряду та його діяльність із розумного обмеження егоїстичних інтенцій окремих індивідів та їхніх груп [4, с. 7]. Чітка формула винайдення такої легітимності була визначена ще в 6 главі "Іншого трактату про правління" Дж. Локка: "Держава за правом повинна набувати свій авторитет в згоді підданих, а не в привласненні собі статусу "великої родини" [6, с. 190].

Не менш оригінальною є й концепція суверенітету, пропонує ліберальним проектом. По-суті, йдеться про його "негативне" визначення – жоден індивід чи група індивідів не мають права підкоряти спільноту громадян своїй окремій волі. Суверенітет існує тільки в обмежений та відносний спосіб. Там, де починаються індивідуальні незалежність та життя, припиняється юрисдикція будь-якого суверенітету [7, с. 158-159]. У цьому специфічному визначенні сутності суверенітету – радше як процесу пошуку суспільного балансу, аніж константного домінування більшості – проявляється прихована антиномія лібералізму і демократії. І фундатори раннього ліберального проекту і їхні сучасні послідовники, з великою недовірою та побоюванням ставляться до "мажоритаризму" демократії, вбачаючи в ньому запоруку повернення до нової тиранії. Саме тому, з точки зору прихильників ліберальної парадигми облаштування політичної системи, остання не повинна висловлювати інтереси "більшості" або "меншості" представників даної громадянської спільноти. Вона має

втілювати в собі принцип неупередженого менеджменту єдиним колективом, досягаючи на своєму "виході" шкiряного разу нового динамічного балансу між різноманітними "вимогами", які потрапляють до її "входу". Важливо підкреслити, що усвідомлення такої "рефлексуючої" природи політичної системи з'явилося в ліберальному інтелектуальному середовищі задовго до того, як згаданий вже Д. Істон увів до наукового вжитку свою кібернетичну модель. Теоретики представницької форми правління ХІХ ст. – Ф. Гізо та Р. Спенсер – незалежно один від одного прийшли до висновку про можливість партнерства "уряду" (політичної системи та її центрального елемента – держави) та суспільства. Як зазначає П. Манан, Ф. Гізо – один з перших авторів, які відчували, що значне розширення влади держави на громадянське суспільство має своїм джерелом не стільки деспотичну схильність влади, скільки "суспільну вимогу". Ця дія уряду на суспільство, це постійне зростання його сфери означали водночас зростання влади самого суспільства [7, с. 176-177]. У свою чергу, Р. Спенсер в своїй "Синтетичній філософії" наполягав на тому, що "промисловий тип" суспільного влаштування потребує лише в такому типі контролю, який знаходиться в компетенції лише обраного агентства, обов'язком якого є виявлення та виконання волі суспільства. Для досягнення цієї мети найбільш пристосовано представницький заставу. Варто знов підкреслити тій факт, що в концепціях обох згаданих авторів йдеться не про виконання парламентами та урядами "Волі більшості", а про агрегацію та артикуляцію волі суспільства в цілому: "Роль цього контролюючого закладу можна загалом охарактеризувати словами: підтримання справедливості" [11, с. 224].

Сучасним інваріантом класичної ліберальної концепції легітиматції влади держави завдяки підтримці справедливості можна вважати теорію М. Олсона, побудовану в межах парадигми "доброго врядування" ("Good governance"). За М. Олсоном, логіку функціонування держави (зі всіма її непопулярними заходами, на зразок фіскальної політики) можна порівняти із відповідною логікою дій "розбійника": чим більш тривалою і регулярно є влада "розбійника" над певною територією і, відповідно її населенням, тим більше він схильний витратити для забезпечення певного обсягу благ підконтрольної йому громади (зниження оподаткування, боротьба із "нестационарними" злочинцями інвестування у інфраструктуру худю). Така ж пряма залежність спостерігається і між темпоральними характеристиками планування діяльності суб'єкту владарювання та його орієнтацією на суспільне благо (Див. схему № 1).

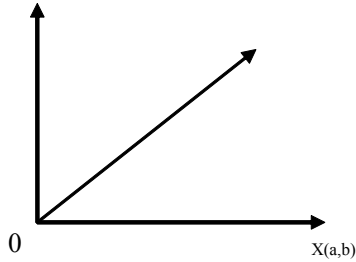

Схема № 1. Модель М. Олсона.

Таким чином, чим більш тривалим, широкомасштабним та спланованим є державний менеджмент, тим більшим є кількість параметрів, за якими він відповідатиме загальним критеріям суспільного блага. Проте, ця проста формула має суттєву додаткову константу, без врахування якої матимемо не ліберальну, а тиранічну політичну систему. Цією константною умовою, з точки зору самого М. Олсона є принципова здатність уряду до самообмеження власного хижацтва [9, с. 35].

4. Внутрішня збалансованість та адаптивність політичної системи. Усвідомлюючи відверто "небездоганну" мотиваційну систему "раціональних" індивідів, які беруть доля в різноманітних проявах суспільної інтеракції, а також схильність їхніх уповноважених представників до зловживань владним статусом, теоретики ліберального проекту присвятили багато уваги розробці дієвих механізмів захисту управлінської системи від негативного впливу "Людського чинника" та гарантії збереження справедливого характеру її діяльності. Можна без перебільшення твердити, що, зокрема, система розподілу повноважень політичної влади Ш. Монтеск'є – це теж один із перших та найбільш відомих засобів вирішення зазначених проблем. Дійсно, в його системі йдеться про відокремлення волі від того, чого вона воліє. Народ не може робити того, що хоче (в політичному сенсі). Він може лише обирати своїх представників. Представники не можуть робити ті, що хочуть, – сморід повинні рахуватися з тим, чого хоче виконавча влада. У свою чергу, виконавча влада повинна узгоджувати свої воління з інтенціями влади законодавчої, а дії останньої обмежує своїми прерогативами влада судова [7, с. 118]. Таке взаємне обмеження суверенітету індивідуальних та колективних суб'єктів політичної взаємодії як в зовнішньому соціальному середовищі, так і у внутрішньому інституційному дизайні політичної системи, надає їй бажаних характеристик динамічної стабільності. У свою

чергу, адаптивність політичної системи, побудованої за ліберальним проектом, також забезпечується поруч чинників. Це й відкритість її "функцій входу", й здатність до соціодинаміки (повноваження щодо автономного запровадження чи скасування власних структурних одиниць для підтримки ефективності системи в цілому) і принципи меритократії, закладені в основу рекрутування професійних політичних акторів худо. По відношенню до останнього, Д. С. Мілль в своєму трактаті "Про представницьке правління" зазначав, що держава – це організація, побудована в такій спосіб, щоб кількість не домінувала над якістю, щоб "найкращі" тримали в своїх руках владу [10, с. 352].

5. Наявність чіткого розмежування між компетенцією держави та прерогативами громадянського суспільства. На відміну від інших форм інституційного панування, ліберальна політична система має більш обмежену концепцію "суспільного простору", в межах якого має бути виражена домінуюча концепція суспільного блага і більш широку концепцію "приватної" сфери самовизначення індивідів. Ця "обмеженість" поля функціонування держави змушує її вдаватися до більш гнучких, аніж тривіальний примус та репресії, засобів врядування ("soft power"). Попри ті, що дискусії щодо демаркації існування "політичної" держави та "громадянського" суспільства властиві і для сучасного інтелектуального середовища (неокласики та кейнсіанці), сама ідея такого розмежування є для ліберального проекту константною.

Цілком прогнозовано, практична імплементація ліберального проекту політичної системи (як ідеального типові) не відбувалася одночасно в усьому світі і не була позбавлена суттєвих суперечностей. Загальновідомо, що своєрідними піонерами ліберальних перетворень постали країни англо-американської політичної культури. І якщо, наприклад, принцип пріоритету Конституції над іншими юридичними актами був закріплений в США в 1803 році, то в країнах континентальної Європи ієрархічна система права, в межах якої Конституція визнається вищим нормативним актом по відношенню до інших зразків законодавчої творчості, була закріплена лише на качану ХХ століття зусиллями "Віденської школи права" [2, с. 309-310]. До цього слід додати, що і сам ліберальний проект, попри претензії на високу ефективність та універсальність, не був позбавлений внутрішніх недоліків. Наслідком його оперативної (у історичному вимірі) корекції постали: концепт "Правової соціальної держави", ліберальна концепція мультикультуралізму та прав меншин худо. Загалом, лише

наприкінці 1960-х років деякі оптимістично налаштовані дослідники набули змоги констатувати, що ліберальні політичні інститути перестали бути надбанням лише країн "Атлантичної цивілізації" ті поступово почали проникати до Європи.

Значнім поштовхом до поширення масштабів ліберального проекту ставши колапс соціалістичного табору наприкінці 1980-х років. Країні регіону Центральної та Східної Європи, звільняючись з – під влади імперського центру, отримали можливість самостійно обирати моделі власного суспільно-економічного і політичного розвитку та встановлювати відповідні до них управлінські системи. Перед проблемою такого вибору опинилася й Україна. По відношенню до неї рефреном лунав висновок, зроблений М. Олсоном в праці 1987 р. "Негативні аспекти масштабів і розвитку": головна проблема бідних країн пов'язана не з браком ресурсів, а зі складністю організації діяльності держави. Просте запозичення досвіду великомасштабних державних організацій навряд чи може бути шляхом ефективнішого забезпечення суспільних благ [4, с. 13].

Дійсно, попри всю суперечливість процесів "розбудови" української держави качану 1990-х рр., були всі підстави констатувати значний вплив ліберального проекту політичної системи, що його відчували вітчизняні "батюшки – засновники": Декларація державного суверенітету України 1990 р. містила важливі положення про розподіл влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки, закріплювався принцип суверенності народів; з прийняттям Закону України "Про назву, структуру і кількісний склад нового парламенту України" (1993 р.) ідея парламентаризму вперше набула оформлення на офіційному рівні. Та, чи не найбільш чітко, вплив ліберального проекту простежувався в Конституції 1996 р. – "найвідчутнішому джерелі натхнення під година створення політичної спільноти" [2, с. 321]. Вітчизняній Основній Закон містить в собі класичну "тріаду природних прав людини" Дж. Локка – життя (ст. 27), свобода (ст. 29) та приватна власність (ст. 41), закріплює принцип розподілу влади із відповідною системою стримувань та противаг, визначає незалежність судочинства хуце.

Значні потенції для соціодинаміки були закладені до української політичної системи і указом Президента України "Про систему центральних органів виконавчої влади" від 15 грудня 1999 долі [5, с. 683]. Здавалося, що до ефективного державного менеджменту та зумовленого ним економічного зростання залишився один крок. Проте, вже перші етапи лібералізації в Україні підтвердили добрі відому аксіому – політична система суспільства є структурним елементом соціальної

реальності. Остання ж була такою, що представники правлячого класу нової держави не були носіями власне ліберальних цінностей і не до кінця усвідомлювали сутність проекту облаштування політичної системи, що запозичувався. Ідея ліберального проекту втілювалася в країні в своєму редукованому, ранньому варіанті, без врахування суттєвих корекцій, внесених неоліберальною ревізією. У специфічних умовах кінця ХХ ст. було допущено помилку, властиву "Мінімальній державі" качану ХVІІІ ст. – зміст реформ було зведено лише до гіпертрофованої підтримки соціального прошарку великих приватних власників, утворення якого відбувалося всупереч ціннісному кодексу трудової етики. На додаток до цього, в згаданому вже Основному Законі, поряд із суто ліберальними цінностями та інститутами було конституювано систему президентських повноважень, що поставали як окрема (четверта) гілка державної влади. Останнє більш властиве патерналістським режимам Південної Америки, проте, аж ніяк не відповідає європейським стандартам.

Але, головешці для політичної системи, – не була "почута" рекомендація Т. Медісона, який задовго до появи Україні на політичній мапі попереджав в № 51 свого "Федераліста": "При створенні системи управління одних людей над іншими чимала трудність полягає в тому, що треба спочатку забезпечити владу керівників над підлеглими, а потім – зобов'язати їх підкорити цій владі самих собі" [Цит. за: 14, с. 27]. У реальному вимірі, політична система країни будувалася не навколо громадянського пакту щодо "суспільного блага", а як інституційне оформлення неформальної угоди щодо "захоплення держави" і публічного присвоєння її політико-економічних функцій представниками суверенного нобілітету [12, с. 72]. Внаслідок цього, будь-яка ротація правлячих еліт, навіть здійснена в демократичний спосіб, неминуче викликає чергове загострення суперечок навколо Конституції, бажання монополізувати управлінський апарат держави для реалізації егоїстичних, короткострокових інтересів.

Чи означає наведене вище повний крах ліберального проекту в Україні та остаточний перехід вітчизняної політичної спільноти на принципи неопатрімоніального панування? З точки зору автора статті, відповідь на це питання міститься в блискучому діагнозі Р. Дарендорфа всім соціумам "незавершеної лібералізації": "Потрібно буде шість місяців на реформу політичних систем, шість років на зміну економічних систем та шістьдесят років на революцію в свідомості та серцях людей" [1, с. 98-99]. У Україні є політична система, яка, з певними застереженнями, має цілком "ліберальний" інституційний дизайн,

проте, використовується вона в неліберальній спосіб. Програма мінімум з лібералізації управлінських структур – виконана, на часі програма максимум – лібералізація свідомості членів української політичної спільноти та, в деру чергу, представників політичного класу.

Література:

1. Грьоделанд О. Б. Культурні засади, корупція та Помаранчева революція / О. Б. Грьоделанд // Україна на шляху до Європи. Проміжні результати Помаранчевої революції. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – С. 96-121.
2. Жиро Т. Политология / Пер. с польск. / Т. Жиро. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2006. – 428 с.
3. Истон Д. Категории системного анализа политики / Д. Истон // Філософія політики у 4 тт. / Авт. -упоряд.: В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2003. – Т. 3. – С. 196-207.
4. Кедвелл Ч. Вступне слово / Ч. Кедвелл // Олсон М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур / Пер. з англ. А. Іщенка. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – С. 6-15.
5. Коліушко І. Б. Урядові органи державного управління / І. Б. Коліушко // Політичний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшеченка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – С. 683-684.
6. Локк Дж. Два трактата о правлении / Дж. Локк // Філософія політики у 4 тт. / Авт. -упоряд.: В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2003. – Т. 2. – С. 185-191.
7. Манан П. Інтелектуальна історія лібералізму / П. Манан. – К.: Дух і літера, 2005. – 216 с.
8. Мизес Л. фон. Либерализм в классической традиции / Л. фон Мизес // Філософія політики у 4 тт. / Авт. -упоряд.: В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2003. – Т. 3. – С. 163-182.
9. Олсон М. Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур / М. Олсон / Пер. з англ. А. Іщенка. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2007. – 174 с.
10. Романок А. С. Мілль Джон Стюарт / А. С. Романок // Політичний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; За ред. Ю. С. Шемшеченка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – С. 352-352.
11. Спенсер Г. Синтетическая философия / Г. Спенсер // Філософія політики у 4 тт. / Авт. -упоряд.: В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2003. – Т. 2. – С. 192-230.
12. Фісун О. Українська політика як неопатримоніальний політичний процес / О. Фісун // Україна на шляху до Європи. Проміжні результати Помаранчевої революції. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – С. 70-74.

13. Фукуяма Ф. Конец истории? / Ф. Фукуяма // Філософія політики у 4 тт. / Авт. -упоряд.: В. П. Андрущенко. – К.: Знання України, 2003. – Т. 4. – С. 7-29.
14. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон. – М.: Прогресс_Традиция, 2004. – 480 с.

*Ніколаєнко Н. О., Миколаївський національний
університет ім. В. О. Сухомлинського*

АДМІНІСТРАТИВНИЙ РЕСУРС ЯК ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ: ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ

Исследована проблема класифікації і типологізації адміністративного ресурсу в контексті сфери його застосування і проявлення.

The problem of classification and typological of administrative resource is analysed in the context of its application and display.

Адміністративний ресурс на пострадянському просторі має глибокі традиції радянської командно-адміністративної системи. Часткове збереження цих механізмів впливу на суспільство робить ефективним використання влади з метою маніпуляції громадською думкою та порушення виборчого законодавства.

Адміністративний ресурс як політичну технологію класифікувати складно. Основні причини покладені в площину різноманітних форм прояву цього явища, більш того, влада розробляє і втілює в життя нові види адміністративного ресурсу.

Розглядом даного питання у вітчизняній політології займаються такі вчені, як: М. Томенко, Д. Видрін, І. Жданов, А. Романюк, С. Грабовська, Л. Скочиляс, Ю. Тищенко та ін.

Серед російських науковців вагомих внесок зробили А. Чуклінов, Є. Малкін, Є. Сучков, Д. Парамонов, В. Кириченко та ін.

До теперішнього часу у вітчизняній політичній науці не існує чіткої типологізації адміністративного ресурсу, як і не дано чіткого визначення даного явища в українському законодавстві, де відповідальність передбачається лише за деякі його механізми. Тобто, класифікація і типологізація адміністративного ресурсу не розроблена належним чином, тому існує теоретична і практична потреба здійснити детальну класифікацію адміністративного ресурсу за різноманітними критеріями.